

20 tez o urejanju prostora v Sloveniji na začetku XXI. stoletja

Prispevek podaja avtorjeva opažanja in stališča o urejanju prostora v Republiki Sloveniji (RS) dandanes, ki izhajajo iz njegove profesionalne prakse pooblaščenega prostorskega načrtovalca. Besedilo je zapisano v obliki jedrnato podanih tez.

1. Urejanje prostora in znotraj tega prostorsko načrtovanje se čedalje bolj nazorno zarisuje kot oblika oblasti prav določenih (ožjih) družbenih skupin nad prostorom in hkrati nad drugimi družbenimi skupinami.
2. Odnosi med subjekti v zadevah urejanja prostora so v največji meri označeni z avtoritarnim, direktivnim 'družbeno kulturnim vzorcem'. Premalo je interesne celostnosti in mnogoterosti, etične odprtosti, večdisciplinarne preudarnosti in iz navedenega izhajajočega sodelovanja.
3. Poglavitno vlogo v sistemu urejanja prostora v RS imajo dandanes subjekti iz politične in vodilno-gospodarske sfere. Pri tem gre neredko za interesne in personalne sprege, ki delajo za vzajemne koristi.
4. Vloga profesionalnih prostorskih strokovnjakov v postopkih, ki se tičejo urejanja prostora, je včasih zreducirana na podporo, interpretacijo, utemeljevanje in prikazovanje specifično zainteresiranih idej 'politično-kapitalskih vodij'.
5. Področje prostorskega načrtovanja v Sloveniji ni dovolj strokovno razvito.
6. Vloga lokalnega prebivalstva v postopkih, ki se tičejo urejanja (njihovega) prostora, je često obrobna, formalno-proceduralna, nevsebinska.
7. Splošno poznavanje urejanja prostora v najširši družbi in občja 'prostorska kultura' v Sloveniji ni na dovolj visoki ravni.
8. Tvorba osnovnih zamisli in variant za prostorske zastavitve ni dovolj 'demokratično' in pluralno zastavljena – omejena je na (pre)ozek krog tistih, ki imajo politični, ekonomski in/ali strokovni vpliv. Ideje o parcipatornem planiranju so šele v povojih.
9. V zadeve urejanja prostora vključeni interesi in njihovi nosilci niso zmeraj dovolj javno razvidni.
10. Prostorsko načrtovanje se izvaja na premalo interdisciplinaren, zvrstno- in interesno-celosten način.
11. Pomemben smoter urejanja prostora v RS dandanes je ustvarjanje takšnega prostorskega reda, ki omogoča in utrjuje delovanje potrošniške družbe.
12. Pri prostorskem načrtovanju ni (dovolj) razvidne težnje in zavedanja, da je treba poskrbeti ne le za prostorske pogoje delovanja (a) centralizirano-upravljanjih, koncentriranih, tehniziranih, dobičkonosnih družbenih podsistemov, temveč tudi (b) podsistemov, katerih delovanje je v znamenju samooskrbe, čim višje stopnje neodvisnosti, lokalne ekonomije, avtonomije posameznika ali manjših skupnosti.
13. Profitni motiv je poglavitna osnova mnogih zasebnih prostorsko-investicijskih namer.
14. Množica pobud za spremembo kmetijskih zemljišč v zazidljiva zemljišča kaže predvsem to, da za precejšen del pobudnikov kmetijska zemljišča nimajo uporabne kmetijsko-gospodarske vrednosti.
15. Načrtovani posegi v prostor so kvečjemu predmet presoje njihovih vplivov na fizično okolje. Presoje vplivov prostorskih posegov na prostor so šele v povojih, še slabše je s 'socialnimi' presojami vplivov na lokalno prebivalstvo in na lokalno ekonomijo.
16. Za prostorske posege variantne rešitve niso pripravljene dovolj pogosto.
17. V zadevah urejanja prostora so v primeru konfliktnih interesov dosti premalo uporabljene mediacije.
18. Državno presojanje lokalnih pobud za posege v prostor je preveč centralizirano in vsebinsko 'odmaknjeno'. Bolje bi bilo strokovno-upravni okvir presojanja zastaviti na regionalni ravni.
19. Postopki priprave prostorskih aktov so za mnoge ljudi nerazumljivi in nepregledni. V posameznih delih so tudi premalo dorečeni oz. pravno preveč variabilni.
20. Med prostorskimi akti strateške in izvedbene ravni preveč pogosto prihaja do razhajanj, medsebojne nekoherentnosti in konceptualno-vsebinske nekontinuitete.